

עומדים מוגד

אי אכיפת החוק על
מתנחלים בחברון
28.7.02-26.7.02

בצלם - מרכז המידע הישראלי לזכויות האדם בשטחים

בצלם

עומדים מנגד

**אי אכיפת החוק על מתנחלים
בחברון, 28.7.02-26.7.02**

אוגוסט 2002

מחקר וכתובה:
יעל שטיין

עבודת שטח:
מוסא אבו השחש, נגיב אבו רקיה

ריכוז מידע:
מאיה גונסטון

אנשי כוחות ביטחון ששהו בעיר. בזמן כתיבת דו"ח זה, מתנחלים עדיין שוהים בבית עליו השתלטו.

בתגובה לדו"ח בצלם שעסק בפגיעה של מתנחלים בפלסטינים לאחר פגיעה של פלסטינים באזרחים ישראלים, טען דובר צה"ל כי "לאור אירועי העבר הפיקו הכוחות בשטח לקחים ומסקנות והם נערכים להפרות סדר של יהודים מבעוד מועד לאחר אירועים אלימים מצד פלסטינים, מתגברים כוחות בנקודות בהן עלול להיווצר חיכוך בין המתיישבים לפלסטינים ואף מזמנים תגבור מגורמי ביטחון נוספים, על מנת להיערך למתרחש ולמזער את הנזק האפשרי".¹

למרות דברים אלה, פגיעה של מתנחלים בפלסטינים, בעיקר לאחר אירועים בהם פגעו פלסטינים במתנחלים, נותרה תופעה נפוצה. האירועים המתוארים להלן מצביעים באופן ברור כי יהיו אשר יהיו הלקחים שהפיקו כוחות הביטחון, השינויים שנערכו אינם מספיקים כדי להגן על פלסטינים מפני פגיעה של מתנחלים.

ביום שישי, 26.7.02, סמוך לשעה 18:00, ירו פלסטינים על שתי מכוניות ישראליות שנסעו בסמוך לעיירה יטא, מדרום לחברון. כתוצאה מהירי נהרג החייל אלעזר ליבוביץ, בן 21, תושב ההתנחלות בחברון, שנסע במכונית הראשונה. מהירי על המכונית השנייה נהרגו שלושה תושבי ההתנחלות פסגות - חנה ויוסף דיקשטיין ובנם שוב-אל בן התשע. שניים מילדיהם נפצעו.

זמן קצר לאחר פיגוע הירי החלו מתנחלים לפגוע בפלסטינים תושבי חברון וברכושם. מעשים אלה הגיעו לשיאם ביום ראשון, 28.7.02, בשעות הצהריים, לאחר סיום הלוחית של אלעזר ליבוביץ. במהלך ימים אלה היו הפלסטינים סגורים בבתיהם בשל העוצר שהטיל צה"ל בעיר.

הפגיעה בפלסטינים וברכושם היתה חמורה. מתנחלים הרגו את ניבין גימגיום בת ה-14, דקרו את אחמד א-נתשה בן השמונה, היכו את אחיו פלאח בן התשע, פצעו למעלה מעשרה פלסטינים נוספים, השתלטו על בית אחד והרסו רכוש בתוך כעשרים בתים נוספים. מתנחלים תקפו גם

1. תגובת דובר צה"ל לדו"ח בצלם, דין לעצמם - אי אכיפת החוק על מתנחלים שתקפו פלסטינים בתגובה לפגיעה באזרחים ישראלים, אוקטובר 2001 (להלן: בצלם, דין לעצמם).

חברון, 26.7.02 - 28.7.02

יום שישי, 26.7.02, שעות הערב

כעבור זמן לא רב הגיעו שתי אחיותיי, שלושת אחיי, שכני מרזוק מוחתסב וחיילים. רק אז פתחתי את הדלת ויצאתי החוצה. בבית היו עדיין כעשרה מתנחלים. שוטרים ואנשי המינהל האזרחי באו וצילמו את ההרס שנגרם בתוך ביתי. גם המתנחלים שנשארו יצאו מהבית. קצין אחד אמר לי שאני חייב לעזוב את הבית בצו צבאי. דרשתי שיציג בפניי צו רשמי והוא אמר שהוא יביא לי את הצו, אבל מאז לא ראיתי אותו.

המתנחלים השחיתו את כל תכולת הבית. כסאות ורהיטים אחרים, שלוש טלוויזיות, שני מכשירי רדיו טייפ, מכונת כביסה, מקרר, תכולת מטבח, כיריים, ארונות, בגדים, ספרים, חלונות, תמונות קיר - הכל הושחת ונשבר.²

בשבת שבו המתנחלים ופרצו לביתו של יוסף א-שרבאתי ועקרו את כל החלונות והדלתות. באותה עת היו בני המשפחה מחוץ לביתם. נכון למועד כתיבת דו"ח זה, המתנחלים עדיין שוהים בבית ובני המשפחה מתגוררים אצל קרוביהם.

הלילה שבין שבת לראשון, 28.7.02 - 27.7.02

מעשי האלימות של מתנחלים כלפי פלסטינים נמשכו בלילה שבין שבת לראשון, במהלכו פרצו מתנחלים לשני בתים נוספים. הבית הראשון, השייך לעז א-דין א-שרבאתי, הוא בן חמש קומות ומתגוררות בו 21 נפשות. בבית נמצא מוזיאון פולקלור פלסטיני בו מוצגים כלי קרמיקה ומתכת, מטבעות ושעונים, חלקם בני למעלה ממאתיים שנה. כמו כן יש בבית ספרייה המכילה למעלה מ-3,000 ספרים.

במהלך הלילה שרפו מתנחלים את הבית והרסו את הרכוש הנמצא בו ובמוזיאון. לדברי עז א-דין א-שרבאתי:

ביום ראשון, 28.7.02, בסביבות 06:45 בבוקר, הגעתי לבית. הדלת הייתה נעולה. כשנכנסתי פנימה, ראיתי עשן עולה מחדר הספרייה והרבה מהמוצגים העתיקים בחצר היו הפוכים והרוסים. הבנתי שהמתנחלים נכנסו לבית וגרמו נזקים בפנים. תהיתי איך המתנחלים נכנסו לביתי. עליתי במדרגות ונדהמתי לגלות שכל מה שהיה שם נהרס. לא יכולתי להאמין למראה עיניי. הלכתי

זמן קצר לאחר הריגתו של אלעזר ליבוביץ, פרצו מתנחלים לביתו של יוסף א-שרבאתי, הצמוד להתנחלות אברהם אבינו. הבית, בן שתי קומות, נמצא בעיר העתיקה של חברון. גדר מתכת מפרידה בינו לבין ההתנחלות ומעל לחצר הבית וחלק מהחדרים פרוסה רשת מתכת. בבית מתגוררים חמישה אנשים. טארק א-שרבאתי, בן 34, תיאר לבצלם את שאירע באותו היום:

אני הייתי בקומה התחתונה עם אחי מוחמד. בסביבות השעה 18:30, כשעה לאחר הפיגוע נגד מתנחלים באזור חברון, החלו מתנחלים לייזר אבנים על הבית. האבנים פגעו ברשת וחלק מהן נכנסו לבית, במקום שבו הרשת נקרעה.

אחי מוחמד ברח מהבית ואני התעקשתי להישאר בו כדי לשמור עליו מפני המתנחלים. הם פתחו פרצה בגדר. בין חמישים לשישים מתנחלים צרו על הבית ודפקו על הדלתות. הסתכלתי מבעד לחריצי הדלת וראיתי שעם המתנחלים יש גם בין עשרה ל-15 חיילים לובשי מדים. המתנחלים פרצו את הדלתות באמצעות מוטות ברזל וכלים אחרים ונכנסו פנימה. נכנסתי לחדר בבית, נעלתי את דלת המתכת שלו והסתתרתי. המתנחלים ידעו שאני בתוך החדר. שמעתי אותם אומרים שצריך להרוג אותי ושאני מחבל. הם ניסו לפרוץ פנימה אבל לא הצליחו.

במהלך הלילה התקשר טארק א-שרבאתי כמה פעמים למשטרה, אך למרות שכמה שוטרים הגיעו לבית, הם נמנעו מלפנות את המתנחלים, אשר המשיכו לאיים עליו (ר' להלן). על האירועים ביום המחרת הוא סיפר לבצלם כדלקמן:

הניסיונות של המתנחלים לפרוץ את הדלת נמשכו עד לסביבות השעה 11:30 בבוקר של יום שבת. במשך כל הזמן הזה הם שהו אצלי בבית. בסביבות השעה 12:00 בצהריים התקשרתי לחברי, גילאל ג'ברין, ואמרתי לו שאני לכוד בתוך הבית. ביקשתי שידוע את זה למשפחתי כדי שהם יפנו לצלב האדום או לכוח המשקיפים הבינלאומי TIPH.

2. העדות נגבתה על ידי נגיב אבו רקיהה באל-עורייה, 1.8.02.

יום ראשון, 28.7.02, שעות הצהריים

שיאם של מעשי האלימות היה ביום ראשון, לאחר סיום הלוויתו של אלעזר ליבוביץ בה השתתפו אלפי מתנחלים. בסביבות השעה 14:00, החלו מתנחלים לירות על פלסטינים, להרוס רכוש ולנסות לפרוץ לבתיהם.

הריגתה של ניבין ג'מג'ום, בת 14
עדותו של מרואן מוסא עוואד ג'מג'ום, בן 22, אחיה של המנוחה:

אני גר עם משפחתי המונה 11 נפשות, בקומה השלישית בבית ישן בשכונת אל-קזאזין בעיר העתיקה בחברון, באזור H2. ביום ראשון, 28.7.02, הייתי בבית עם אבי, אמי, אחיי נידאל ומאזן ואחותי ניבין, בת ה-14. ניבין שיחקה במשחקי וידאו. האזור היה בעוצר מיום שישי בבוקר ואיש לא יכול היה לעזוב את הבית. בסביבות 13:30, שמעתי קולות ירי באזור וזעקות של אנשים שצעקו שהמתנחלים הגיעו. ירדתי במהירות לקומה הראשונה על מנת לעול את דלת הברזל החיצונית שהייתה פתוחה. ניבין רצתה לדעת מה קורה ובאה בעקבותיי. הסתכלתי דרך החלונות הקטנים של חדר המדרגות וראיתי יותר מ-25 מתנחלים ברחוב ליד הבית. חלקם היו חמושים בנשק חם ואחרים נשאו סכינים. הם היו צעירים, בגילאים 18 עד 30. המשכתי לרדת במדרגות והופתעתי לראות ששני מתנחלים כבר נכנסו דרך דלת הברזל. הם עמדו בקצה המדרגות.

אחותי, ניבין, עברה אותי והלכה לפניי. פתאום שמעתי שתי יריות. הסתכלתי על אחותי וראיתי אותה נופלת על המדרגות. היא לא צעקה. הדם שלה נזל על המדרגות ועל בגדיה. הבנתי שהיא נפגעה והתחלתי לצעוק: "אללה אכבר! אללה אכבר! מתנחלים מתקיפים אותנו!!"

נשאתי את אחותי בזרועותיי, ירדתי במדרגות, ויצאתי לרחוב. הלכתי לשכן שלנו שיש לו מכונית וביקשתי שיביא אותה. השכן, אבו רמזי, התניע את המכונית והכנסתי את אחותי פנימה. אחי נידאל הגיע במהירות ויצאנו בדרכנו לבית החולים עאליה. סמוך לבית רומנו עצרו אותנו שלושה חיילים. אמרנו להם שנערה נפגעה ועומדת למות. הם עיכבו אותנו כחמש דקות שבמהלכן הם בדקו את המכונית ולאחר מכן אפשרו לנו להמשיך בדרכנו.

מחדר לחדר. כשהגעתי לספרייה, ראיתי שהחלון היה שבור והסורגים נוסרו בעזרת מסור חשמלי. הבנתי שהמתנחלים נכנסו משם. נשארתי בבית אובד עצות ומיואש.

אני לא יכול לאמוד את האובדן בכסף. איבדתי הכל, המוצגים העתיקים, הספרייה, כל הרהיטים וכל הזיכרונות שהצטברו בבית מאז שנולדתי. הבית הרוס. ילדיי ונכדיי נשארו ללא קורת גג. אנחנו מתארחים אצל קרובים כרגע. ביתי היה נשמותי. אני מרגיש שאיבדתי הכל.

הבית השני אליו פרצו מתנחלים באותו לילה שייך לפאדל סמוח, בן 36, נשוי ואב לארבעה. ביתו צמוד להתנחלות בית הדסה. בעדותו לבצלם מסר:

התעוררתי בין 02:30 ל-03:00 בבוקר, לקול צעקות רמות בביתי. ילדיי ואשתי התעוררו גם הם. ילדיי, שהגדול בהם בן 11, החלו לבכות וביקשו ממני לצאת מהבית מהר. ניסיתי להרגיע אותם ואמרתי להם שאין לנו לאן ללכת ושיש עוצר. לקחתי אותם לחדר פנימי והסתכלנו מבעד לחלון הסלון. אורות הבית היו כבויים. ממקומי ראיתי יותר מ-150 מתנחלים צעירים, נשים וגברים בין הגילאים 20 ו-30. ראיתי גם כעשרים חיילים. המתנחלים כבר קפצו על מרפסות ביתי ועל הגג והגיעו לחלון החדר בו ישבתי. הם החלו לשבור את הזוגיות בעזרת מוטות ברזל. באותו זמן הם גם ניפצו בעזרת אבנים את זוגיות החלון השני. שמעתי מיכלי מים נופלים לרחוב. היה רעש גדול. הבנתי שהמתנחלים שעל הגג הרסו את המיכלים וזרקו אותם למטה.

אשתי שמרה על הילדים בחדר סמוך וביקשתי ממנה להיות בשקט ולשמור שהילדים לא ישמיעו קול כדי שהמתנחלים לא יידעו שהם שם. הם אכן היו בשקט אבל הם פחדו מאוד וישבו קרוב לקיר. ההתקפה נמשכה כשעה. כמה מתנחלים ניסו לפרוץ את דלת הברזל בעזרת מוטות הברזל שלהם. הם לא הצליחו...

בבוקר, ירדתי וראיתי שהיו שבעה מכלי מים וצלחת לוויין ברחוב. על הגג היו עוד חמישה או שישה מיכלי מים ועוד צלחת לוויין שהיו שבורים והרוסים. מיכלי המים וצלחות הלוויין היו שייכים לי ולשכניי. מאז ההתקפה, אין לנו מים.

3. כל העדויות שלהלן, למעט אם מצויין אחרת, נגבו על-ידי מוסא אבו השחש בין ה-29.7.02 ל-2.8.02.

המתנחלים, אבל כשחיבקתי אותו, ניקיתי את הדם מחולצתו ואז הבנתי שהוא לא נורה אלא נדקר בסכין. הוא עדיין דימם. הבאתי את הגלבייה של בעלי ועטפתי אותו. הגלבייה כוסתה בדם. חשבתי שבני עומד למות ובכיתי. לא יכולתי לזוז.

כעבור כמה דקות, חיילים נכנסו לבית, אני לא יודעת כמה הם היו. אחד מהם היה רופא צבאי. הוא ניסה לתת לאחמד עזרה ראשונה בתוך הבית. בעלי, אחיו חסן, אחותי ואחותו של בעלי, שנשאה את הילד בזרועותיה, הלכו אחרי החיילים לשוק הירקות, משם פינו אותו לבית החולים. בני נשאר בבית החולים שלושה לילות ושוחרר היום.

שבירת ידו של ג'וזואת דוויק

עדותו של ג'וזואת דוויק, בן 95, נשוי ואב לתשעה ילדים

ביום ראשון, 28.7.02, הייתי בבית. אני חי לבד בבית ישן מאד ב-H2 בחברון. יש לי תשעה ילדים ויותר מ-75 נכדים. בסביבות השעה 14:30, כשהתפללתי את תפילת הצהריים, שמעתי קול של צעדים מסביבי. עוד לפני שהספקתי לראות מאיפה מגיע הרעש, אבנים החלו לפגוע בי. הסתובבתי וראיתי ארבעה או חמישה גברים יהודים מסביבי. הם היו במרחק של כשני מטרים ממני והחזיקו אבנים בידיהם. בחוץ היה רעש גדול וצעקות. אחד מהתוקפים זרק עליי אבן גדולה. האבן פגעה בזרועי ונפלת. אז הגברים יצאו מהבית.

שמעתי אבנים פוגעות בחלונות. אחת פגעה בטלויזיה ושברה אותה. ההתקפה נמשכה כמה דקות. עטפתי את זרועי בסדין וירדתי לבית שכניי, משפחת קוואסמה. כשהגעתי, בית המשפחה היה הפוך לגמרי. הם אמרו לי שמתנחלים התקיפו אותם ושחלק מהם נפצעו. הם אמרו לי שהם לא ידעו שהייתי בבית, אחרת היו באים לבדוק אם המתנחלים נכנסו גם לבית שלי.

ירדתי מביתם והלכתי למרפאתו של בני, זכריא, ליד הבנק הירדני (כ-500 - 400 מטרים מביתי). בני ואני הלכנו ברגל לבית החולים עאליה שנמצא במרחק של כמאתיים מטרים נוספים. שם עשו לי צילומי רנטגן וקיבלתי טיפול. הרופא אמר שיש לי שבר בזרוע. הוא שם לי גבס על היד. לאחר מכן הלכתי לביתו של בני. חזרתי הביתה למחרת בבוקר.

כניסת מתנחלים לבית משפחת אל-עג'ל

עדותו של מאהר אל-עג'ל, בן 36, נשוי ואב לארבעה ילדים

אני מתגורר עם משפחתי בעיר העתיקה בחברון ברחוב שוק א-לבן, כ-150 מטרים מההתנחלות אברהם אבינו. המתנחלים זרקו אבנים על ביתנו מספר פעמים בעבר.

ניבין התנשמה בכבודות. כשהגענו לבית החולים, היא הוכנסה לחדר המיון וכעבור כרבע שעה נקבע מותה. היא נפגעה מקליע בצד ימין של ראשה שגרם לריסוק חלק מהגולגולת.

כשהייתי בבית החולים, אחד הרופאים הבחין בדם על רגלי. הוא ביקש לבדוק אותי והופתעתי לראות מספר רב של פצעים בקרסול הימני ועוד פצע גדול בתחתית כף רגלי השמאלית. כנראה שרסיסים פגעו בי. טופלתי בבית החולים, אך סירבתי להתאשפז. התעקשתי לחזור הביתה בכדי להיפרד מאחותי שנטמנה בבית הקברות בשכונת א-שיח', ביום שני, 29.7.02.

דקירתו של אחמד א-נתשה, בן שמונה והכאתו של אחיו

פלאח, בן תשע

עדותה של אמם, מרים א-נתשה, בת 39, נשואה ואם

לששה ילדים

ביום ראשון, 28.7.02, בסביבות השעה 14:00, הייתי בביתי ובישלת. שמעתי את דלת הבית נדחפת ברעש גדול. יצאתי מהחדר לראות מי דחף את הדלת. שני בניי, פלאח בן ה-9 ואחמד בן ה-8, יצאו מהחדר והלכו לפניי. מיד כשיצאתי מהחדר, ראיתי מולי מתנחל מבוגר עם זקן אפור. הוא היה גבוה ושמן. הוא היה חמוש והחזיק סכין ביד אחד ואבן גדולה ביד השנייה. המתנחל רץ במעלה המדרגות ויותר מעשרה מתנחלים נוספים, מבוגרים, רצו אחריו.

כשהראשון ראה אותי, הוא זרק עליי את האבן שהחזיק בידו. המרחק ביננו היה כמטר אחד. ברחתי לתוך החדר והתחלתי לצעוק: "מתנחלים! מתנחלים!" בתקווה שהשכנים ישמעו אותי ויבואו לעזרתי. חשבתי שכל ילדיי היו בתוך החדר. כשגיליתי שפלאח ואחמד לא היו שם, חשבתי שהם אולי עם אחותי במטבח. פתחתי את הדלת קצת וראיתי שני מתנחלים מכים את בני פלאח. אחד מהם הרים אותו מהאוזניים והשני הכה אותו באגרופים. לא יכולתי לעמוד בזה. חשבתי שהמתנחלים יהרגו את בני. החלטתי להגן עליו בעצמי. הובלתי את ארבעת ילדיי הצעירים לחלק האחורי של החדר, לקחתי מספריים וחשבתי לצאת ולתקוף את המתנחלים שכבר ירדו במדרגות לכיוון הדלת. כנראה שהמתנחל האחרון ראה אותי מחוץ לחדר וירה עליי. מאוחר יותר, מצאתי את התרמיל ליד הדלת.

בעלי שישן באותו זמן בחדר אחר, התעורר וראה את המתנחל מכה את בנו פלאח. הוא נסוג במדרגות לכיוון החדר והתחיל לצעוק שמתנחלים מתקיפים אותנו.

כשחזרתי לחדר, פלאח שכב על הרצפה מחוסר הכרה. מאוחר יותר הוא התעורר. בני השני, אחמד, עמד בתוך החדר ודם ירד מגבו. חשבתי שהוא נורה על ידי

ביום ראשון, 28.7.02, הייתי בבית. הייתי בחדר השינה, מנומנם, כשבסביבות השעה 14:00 שמעתי רעש גדול ואנשים מדברים עברית. הדלת הראשית של הבית היתה פתוחה. אשתי וארבעת ילדיי, שהגדול מהם בן תשע, היו בבית בחדר הקדמי. יצאתי מחדר השינה כדי לראות מה קורה וכדי לנעול את הדלת. הרעש נשמע קרוב מאד והבנתי שהמתנחלים נמצאים בתוך הבית. במקום להגיע לדלת הראשית, חזרתי לחדר השינה, לקחתי את הילדים ונעלתי את הדלת מבפנים.

כשהייתי בחדר, שמעתי קולות של חפצים נשברים, דפיקות ואנשים מדברים עברית. זה נשמע כאילו היו יותר מעשרה אנשים בתוך הבית. הם ניסו לפרוץ את דלת חדר השינה ולהיכנס פנימה שלוש פעמים. הם דפקו חזק ובעטו בדלת, אבל הדלת לא נפתחה. כשהמתנחלים ניסו לפתוח את הדלת, הסתכלתי על ילדיי. הם היו חיוורים. בתי בת השמונה, עיזייה, לקחה את הקוראן והחלה לקרוא מתוך תקווה שזה יגן עליה. אשתי התפללה לאלוהים לעזרה.

ההתקפה נמשכה כעשר דקות. אחרי שהמתנחלים עזבו, נשארנו בחדר השינה כעשרים דקות נוספות, עד שהשכנים הגיעו והרגיעו אותנו שהמתנחלים הלכו. כשיצאנו מחדר השינה, ראינו שהבית הרוס: כל הרהיטים בסלון, כוסות וכלי חרסיה, מאוורר, כדים ועוד.

לאחר ההלוויה, פגעו מתנחלים גם באנשי כוחות הביטחון. משטרת מחוז שומרון ויהודה מסרה כי כתוצאה מהעימותים נפצעו קל 15 שוטרים ואנשי משמר הגבול, ממהלומות ומיידוי אבנים. בנוסף, נגרם נזק לשתי ניידות

משטרה ונבזז מהן ציוד קשר.⁴ פלסטינים שמסרו עדויות לבצלם תיארו אף הם עימותים בין מתנחלים לאנשי כוחות הביטחון. אנוואר מסאוודה מסר לבצלם כי "המתנחלים היכו ותקפו חיילים ושוטרים ורדפו אחריהם". הוא הוסיף כי ראה מתנחלים רודפים אחרי שוטר דרוזי ומכים אותו, תוך שהם צועקים "ערבים!!".

כמה מתנחלים הצדיקו את הפגיעה בפלסטינים בטענה כי במהלך ההלוויה פלסטינים יידו אבנים, סלעים ומטילי ברזל לעבר מתנחלים שהשתתפו בהלוויה. משה בן זמרה, חבר ועד היישוב היהודי בחברון, טען כי "בתחילת מסע ההלוויה נזרקו בלוקים, סלעים וברזלים על-ידי פלסטינים לעבר משתתפי הלוויה. היה יכול להיות טבח נוסף מעבר לזה שאירע ביום שישי - ולכן הגבנו".⁵

גם אם תיאור זה של המציאות היה מדויק, ברור כי אין בכך כדי להצדיק פגיעה של מתנחלים בפלסטינים וברכושם. החובה לאכוף את החוק מוטלת על כוחות הביטחון ולא על מתנחלים.

מעבר לכך, מהעדויות שגבה בצלם עולה תמונה שונה בנוגע לאירועים שהתרחשו באותו היום בחברון. הפלסטינים, שהיו נתונים בעוצר, היו סגורים בבתיים. רק במקרה אחד מסרו פלסטינים לבצלם כי הם יידו חפצים לעבר מתנחלים, לאחר שאלה ניסו לפרוץ לבתיים. גם משטרת מחוז ש"י מסרה לבצלם כי ידוע לה על מקרה אחד בלבד: "מחקירת אירועי ההלוויה עלה כי עשרות מתנחלים רדפו אחרי מקומי, ידו אבנים ואף ירו לעברו. במהלך מנוסתו דחף המקומי עגלת משא לעבר המתנחלים שרדפו אחריו. מלבד אירוע זה אין, כאמור, עדויות להשלכת סלעים ומטילי ברזל ע"י פלסטינים לעבר מתנחלים".⁶

4. הארץ, 29.7.02.

5. Y-net, 29.7.02.

6. מכתב מעו"ד רקפת לוי, רפ"ק, קצנת ביקורת ותלונות ציבור במחוז ש"י לבצלם מיום 6.8.02.

המתנחלים היכו אותם. הבתים הפלסטינים היו נעולים ולכן המתנחלים לא נכנסו אליהם. ראיתי מתנחל אחד מנסה להיכנס לאחד הבתים דרך החלון ואז חייל אחד עצר אותו.

הרושם שלי היה שכוחות הביטחון שהיו בקרבת מקום בכוחות גדולים לא ממש התאמצו למנוע את מעשי המתנחלים והם התערבו בנעשה רק כשהיה חשש שהמתנחלים יצליחו לחדור לאחד הבתים. עם זאת, בשלב מאוחר יותר אנשי כוחות הביטחון שהיו שם ניסו לפנות את המתנחלים מהמקום אך לדעתי לא מספיק בתקיפות. אני הרגשתי שהם לא רצו להתעמת אתם ורצו לתת להם לפרוק את זעמם, ביטוי ששמעתי יותר מפעם אחת מפי המתנחלים.

חלק מהקושי של כוחות הביטחון נבע לדעתי מכך שבמקום לא היו חיילות שיכלו לפנות את הנשים שהשתתפו בהתפרעויות, משום שהחיילים נמנעו מלהתעמת עמן. בכל מקרה, גם כשהחיילים הצליחו לפנות את המתנחלים הם היו חוזרים למקום לאחר מספר דקות, מכיוון שהחיילים לא עצרו אותם אלא רק הרחיקו אותם מהמקום. ככל שאני יכולה להעריך היו שם מספיק חיילים בשביל למנוע את הפגיעה בפלסטינים וברכושם אך כפי שאמרתי התחושה שלי הייתה שהם פשוט רוצים לתת להם לפרוק את זעמם. אני רוצה גם לציין שהמתנחלים היכו את החיילים וקיללו אותם. הם הפגינו שנאה מיוחדת לשוטרים. במהלך ההלוויה שוטר אחד נכנס לבית הקברות וכשהבחינו בו כולם התחילו לצעוק עליו וחלק ממשתתפי ההלוויה החלו לרדוף אחריו והוא נמלט מהמקום.

אני אישית הרגשתי נורא. הייתי ממש בטראומה. מעולם לא הרגשתי כך וחשבתי לעצמי איך זה יכול לקרות במדינה שלי. נורא קשה לי להשלים עם כל מה שהתרחש שם. כשהסתיימה ההלוויה כולם יצאו מבית הקברות וההתפרעויות נמשכו. אני לא יכולתי לסבול זאת יותר ומיהרתי לאוטובוס. אני לא יודעת מה קרה לאחר מכן. חזרתי מההלוויה מזועזעת. דיברתי על כך עם אנשים אחרים שהיו שם וכולם היו פשוט בהלם ממה שהם חוו.

אני חיילת בשרות סדיר בצה"ל. ב-28.02 הגעתי לחברון כדי להשתתף בהלווייתו של אלעזר לייבוביץ. יצאתי לחברון בבוקר יום ההלוויה באוטובוס ממוגן ירי. האוטובוס לקח אותנו ישר לבית הקברות, כך שלא הייתי עדה לאירועים שהתרחשו במהלך מסע ההלוויה שיצא ממערת המכפלה ועבר דרך היישוב היהודי בעיר בדרך לבית הקברות.

כשהגענו לבית הקברות ראיתי המון כתובות גרפיטי בעברית עם דברי נאצה על קירות בתי הערבים באזור. המראה היה מזעזע. בשביל שמוליך לבית הקברות היו הרבה אנשי כוחות ביטחון, רובם ממג"ב ומהמשטרה הכחולה ומיעוטם חיילים מהצנחנים. בשלב זה לא ראיתי אזרחים במקום, לא פלסטינים ולא ישראלים.

המתנו בכניסה לבית הקברות למסע ההלוויה. לאט לאט הגיעו אנשים למקום. במקביל שמעתי קולות חזקים של ניפוץ זכוכיות. בהתחלה חשבתי שזה איזשהו מנהג דתי שלא מוכר לי ושאלתי את אחת החיילות האחרות שהיו איתי אם היא יודעת במה מדובר. אישה אחת, ככל הנראה תושבת המקום, שמעה אותנו מדברות, ניגשה אלינו ואמרה לנו שלא מדובר במנהג אלא שהערבים מוציאים מהם את הרוע.

כשיצאתי מבית הקברות ראיתי קבוצה של מתנחלים, שכללה מבוגרים, נשים וילדים, חודרים לחצרות הבתים של הפלסטינים ומשחיתים את כל הנקרה בדרכם. הם ניפצו חלונות, הפילו את גדרות הבתים, שברו עציצים ופגעו במכוניות חונות. בשלב זה ראיתי חייל אחד שהיה שם בתפקיד עומד בקרבת אחד הבתים הפלסטינים שאליהם חדרו המתנחלים והוא לא התערב בנעשה. לאחר זמן קצר הגיעו למקום ארבעה חיילים נוספים וגם הם לא ניסו לעצור את המתנחלים.

הבחנתי באחד התושבים הפלסטינים שיצא אל גג ביתו. הוא קרא לחיילים וביקש את עזרתם אך החיילים התעלמו ממנו. הפלסטיני לא ניסה לפגוע במתנחלים בשום צורה אלא רק ביקש עזרה מהחיילים. המתנחלים שראו אותו החלו ליידות עליו אבנים. בשלב מסוים הגיעו למקום כמה שוטרים שניסו להפסיק את ההתפרעות אך

7. רטני העדה חסוים ושמורים בבצלם. העדות נגבתה על-ידי איל רז ורונו שניידרמן בשיחה טלפונית ב-7.8.02.

תפקוד כוחות הביטחון

היערכות כוחות הביטחון

ולבידוד מרחב העימות¹¹. ממחוז ש"י נמסר לבצלם כי "כבר בזמן ההלוויה פעלה המשטרה בתקיפות כלפי המתפרעים, חמישה מהם נעצרו ואחרים פוזרו בכוח באמצעות אלות"¹². דובר צה"ל והמשטרה לא התייחסו לפגיעה בפלסטינים וברכושם לפני ההלוויה.

מהעדויות שגבה בצלם עולה בבירור כי נסיונותיהם של אנשי כוחות הביטחון למנוע את הפגיעה בפלסטינים היו, אם בכלל, שוליים, וברוב המקרים של המקרים הם בחרו לעמוד מנגד ולא להתערב. חיילים ושוטרים התעלמו מבקשותיהם של פלסטינים להגן עליהם וסירבו לפנות את המתנחלים מהבתים אליהם פלשו. באחד המקרים אף המליצו שוטרים לדיירים לפנות את בתם.

טארק א-שרבאתי, בן 34, שמתנחלים השתלטו על ביתו כשעה לאחר הריגתו של אלעזר ליבוביץ ושעדותו הובאה לעיל, תיאר לבצלם את נסיונותיו לקבל את עזרת המשטרה:

בסביבות השעה 00:22 התקשרתי למשטרה הישראלית. אמרתי לשוטר שענה לי שמתנחלים נכנסו לבית שלי ושהם רוצים להרוג אותי. מסרתי לו את המיקום של הבית, ניתקתי את הטלפון וחיכיתי שהשוטרים יגיעו. אחרי כשעה הגיעו שוטרים. הסתכלתי דרך חור המנעול וראיתי שלושה שוטרים במדים כחולים. שמעתי ויכוח בינם לבין המתנחלים. השוטרים לא ניסו בכלל לדבר איתי. פחדתי לקרוא להם כי היו שם כל כך הרבה מתנחלים וחיילים. ידעתי שגם אם השוטרים ירצו, לא תהיה להם אפשרות להגן עלי. פחדתי לצאת ולדבר עם המשטרה, בין היתר, כי שמעתי את אחד המתנחלים מציע למתנחל אחר שאחד מהם יפתח את הדלת והשני יירה. אחרי כחצי שעה השוטרים עזבו את המקום בלי לפנות את המתנחלים. המתנחלים המשיכו לנסות לשבור את דלת החדר שבו הסתגרתי, אבל לא הצליחו.

בסביבות 02:00 בבוקר התקשרתי שוב למשטרה. השוטר הבטיח לי שהם יבואו שוב ומסרתי לו פרטים על המקום בו אני נמצא. כעבור כשעה הגיעו שוטרים יחד עם קציני המינהל האזרחי. גם הפעם הם לא סילקו את המתנחלים ולא ניסו אפילו ליצור איתי קשר.

בתשובה לפניית בצלם, מסר דובר צה"ל כי "לקראת הלווייתו של החייל אלעזר ליבוביץ ז"ל, נערכו כוחות צה"ל, מג"ב ומשטרת ישראל לאבטחת טקס ההלוויה ולמניעת חיכוך בין האוכלוסייה היהודית לפלסטינית. לשם כך, תוגברו הכוחות ונסגרו צירים באזורים בהם צפו חיכוך"⁸. משטרת מחוז ש"י שלחה לבצלם תשובה מסוייגת יותר, לפיה "כוחות הביטחון, צה"ל ומשטרת ישראל, נערכו בכדי למנוע פגיעה בפלסטינים במהלך ההלוויה, אם כי לא נצפו תגובות כה נזעמות וקשות"⁹.

גם אם כוחות הביטחון נערכו בצורה מתוגברת, ברור כי היערכותם לא היתה מספקת. היערכות הולמת כוללת לא רק תגבור של כוחות הביטחון בשטח. ההיערכות צריכה לכלול גם הנחיות ברורות לחיילים ולשוטרים כיצד להתמודד עם מעשי אלימות של מתנחלים, חלוקת ציוד מתאים לפיזור הפגנות אלימות, איסוף מידע מודיעיני מעודכן ועוד.

לנוכח ניסיון העבר, בעיקר בחברון, היה על כוחות הביטחון לצפות את תגובת המתנחלים ולהיערך בהתאם. טענתה של משטרת מחוז ש"י כי "לא נצפו תגובות כה נזעמות וקשות" חמורה במיוחד ומעידה כשלעצמה על כישלון המשטרה. רק ביום שני, לאחר סיום האירועים, הורה מפכ"ל המשטרה, רב ניצב שלמה אהרונישקי, לתגבר את כוחות המשטרה בעיר¹⁰.

נקל לשער כי כוחות הביטחון היו נערכים בצורה שונה לחלוטין אם היה מדובר בהתקפות של פלסטינים על המתנחלים תושבי העיר.

תגובת כוחות הביטחון במהלך האירועים

בצלם פנה לדובר צה"ל ולדובר מחוז ש"י וביקש לדעת אילו צעדים נקטו כוחות הביטחון במהלך האירועים כדי להפסיק את הפגיעה בפלסטינים וברכושם. דובר צה"ל מסר לבצלם כי "לאחר תחילת העימותים בין הפלסטינים למשתתפי ההלוויה, תגבר צה"ל את כוחותיו בשנית, וויסת אותם לעבר אזורי החיכוך ופעל להרחקת המתפרעים

8. מכתב מסרן אנריאטה לוי, ראש מדור סיוע, דובר צה"ל, לבצלם מיום 6.8.02.

9. מכתב מעו"ד רקפת לוי, רפ"ק, קצינת ביקורת ותלונות ציבור במחוז ש"י לבצלם מיום 6.8.02.

10. 29.7.02 y-net.

11. מכתב מסרן אנריאטה לוי, ראש מדור סיוע, דובר צה"ל, לבצלם מיום 6.8.02.

12. מכתב מעו"ד רקפת לוי, רפ"ק, קצינת ביקורת ותלונות ציבור במחוז ש"י לבצלם מיום 6.8.02.

השוטרים עזבו אחרי כחצי שעה והמתנחלים המשיכו לצור על הדלת שהסתגרת מאחוריה. ברגע מסויים פחדתי מאוד שהם יצליחו לפרוץ לחדר ושהם יהרגו אותי. רק אלוהים שמר עליי ומנע מהם לפתוח את הדלת. אני חושב שיש לי מזל גדול שנשארת בחיים...

הגשתי תלונה רשמית בתחנת המשטרה במערת המכפלה נגד מתנחלי שכונת אברהם אבינו ונגד החיילים המוצבים במקום, שלא מנעו את כניסת המתנחלים לבית שלי. בזמן הגשת התלונה השוטרים הציגו בפניי תמונות של מתנחלים. לא זיהיתי אף אחד. אם היו מעמידים מולי אנשים שגרים בשכונת אברהם אבינו הייתי מסוגל לזהות את מי שהשתתף בהתפרעות, אבל התמונות שהראו לי היו ישנות. אני שומר בביתי בחברון את האישור על הגשת התלונה.

בסביבות השעה 18:00, רציתי לחזור לביתי, אך החיילים שהיו באזור מנעו זאת ממני.

פאדל סמוח מסר לבצלם על תגובה דומה של כוחות הביטחון:

בזמן שהמתנחלים התקיפו, שמעתי חייל אומר להם שזה מספיק ושהם לא ילדים. מתנחל ענה לו שהחיילים רעים ושהם צריכים לעזור להם או לשתוק ולהסתכל. אני מבין עברית. החייל לא עשה דבר על מנת לעצור את המתנחלים. הוא רק הסתכל. כשהמתנחלים עזבו, החיילים נשארו כמה דקות. החלטתי לדבר עם החיילים דרך החלון. שאלתי מי הקצין כדי שאוכל לדבר איתו. החיילים לא ענו לי, אבל אחד מהם שאל אותי מה אני רוצה. אמרתי שעליהם לראות מה המתנחלים עשו לביתי. החייל אמר שאני יכול ללכת למשטרה בבוקר ולהגיש תלונה, ואז הם עזבו.

אנוואר מסאוודה נפצע במהלך האירוע מירי של מתנחלים. הוא ניסה להגיע לבית החולים אך נעצר על-ידי שני חיילים. בעדותו לבצלם מסר מסאוודה כי "הרמתי את ידי השמאלית והחייל ראה שאני מדמם. הוא אמר לי לחכות עד שהמתנחלים שהתקיפו את הבתים ברחוב יתרחקו. חיכיתי זמן מה. הייתה רגיעה מסוימת והחייל יעץ לי לנצל את ההזדמנות ולרוץ מהר לבית הראשון שנקרה בדרכי".

יחסם של השוטרים למשפחתו של עז א-דין א-שרבאתי, שמתנחלים השתלטו על ביתו ביום שבת בלילה, משקף היטב את גישת המשטרה למקרי אלימות של מתנחלים כלפי פלסטינים ורכושם. במקרה זה, במקום להורות למתנחלים לפנות את הבית, בחרו השוטרים לומר למשפחה שלא לחזור לביתם באותו לילה. תייסר א-שרבאתי, בן 29, מסר לבצלם:

ביום שבת, בסביבות 18:30, הייתי בבניין של ועדת

השחזור, שם אני עובד כשומר. בן דודי בן ה-25, גיסים, התקשר אליי ואמר לי שיש שני שוטרים שמחכים לי בכניסה לבית המשפחה. כשהגעתי, כעבור חצי שעה, שני השוטרים חיכו ברחוב. מסביבם היו כמה צעירים וילדים, ביניהם גם בן דודי, גיסים. השוטרים אמרו שהם רוצים לעלות על הגג כדי להשקיף למטה על בית דודי ולראות מה המתנחלים עושים שם. פתחתי את הדלת והם עלו למעלה והשקיפו במשך כחצי שעה. השוטרים שאלו איפה אבי ושאר בני המשפחה. אמרתי להם שהם בחתונה של קרובים באזור H1 ושהם לא יחזרו הלילה. השוטרים שאלו אם יש לי טלפון סולרי ורשמנו את המספר. הם אמרו שיתקשרו בסביבות 21:00 ויחזרו לבית כדי להשקיף שוב. הצעתי שאבי יחזור הביתה עם המשפחה, כדי להיות עם השוטרים, אך הם אמרו שהם מעדיפים להיות בבית לבד וייעצו לי להגיד למשפחתי לא לחזור באותו לילה.

השוטרים עזבו ואני נעלתי את דלתות הברזל וחזרתי לביתי, שם פגשתי את הוריי. סיפרתי לאבי על השוטרים ועל כך שאמרו שיתקשרו. הוא אמר שאם הם יתקשרו ב-21:00 הוא ילך במקומי. חיכינו, אך השוטרים לא התקשרו. בסביבות 01:00 התעוררתי מצלצול הטלפון. חשבתי שאלה השוטרים אך סגרתי את הטלפון כי חשבתי שמסוכן ללכת לבית לאחר חצות. גם היה עוצר בבוקר, נודע לי שהמתנחלים נכנסו לבית והרסו כמעט כל מה שהיה ב-21 חדריו.

ביום ראשון בבוקר, חזרתי לבית וראיתי את הנוקים. התקשרתי לשוטרים וסיפרתי להם על הנוקים. הם אמרו שהם אינם יכולים לבוא כיוון שיש תקריות באזור. בסביבות 11:00 הלכתי למשטרה עם בן דודי טארק, שמתנחלים השתלטו על ביתו. שבעה שוטרים באו אתנו וצעדנו על הכביש הראשי. במעלה הרחוב היו מאות מתנחלים שחיכו להלוויה. הצעתי שטארק ואני נלך בדרך אחרת ונפגוש את השוטרים בבית. הגענו לבית וחיכינו זמן רב, אך השוטרים לא הגיעו. חיילים שראו אותנו מחכים אמרו לנו להיכנס פנימה. המשטרה לא הגיעה באותו יום.

למחרת, בסביבות 11:00, בן דודי מופיד ואני הלכנו שוב למשטרה. חיכינו מול התחנה עד 14:00 בערך ואז אחד השוטרים שהיו בביתי ביום שבת בא איתנו. הוא שאל למה לא ענית לטלפון ביום שבת. אמרתי לו שחיכיתי אבל הוא לא התקשר. הוא אמר שהוא התקשר ב-01:00 לפנות בוקר כדי לבקש ממני לבוא ולפתוח את הדלת כדי שהמשטרה תוכל להיכנס לבית ולכבות את השריפה שהמתנחלים הציתו בו. השוטר בתחנת המשטרה אמר שגם הוא התקשר, אבל הסולרי היה סגור. ארבעה שוטרים, בהם צלם, באו לבית וצילמו את הנוקים שנגרמו לו. לאחר מכן הלכתי איתם לתחנת המשטרה ליד קריית ארבע כדי למסור עדות.

במתנחלים שפגעו בפלסטינים במהלך האירועים המתוארים בדו"ח זה. עם זאת, ניסיון העבר מצביע על תמונה עגומה של אי-אכיפת חוק במקרים כאלה, על סלחנות בלתי נסבלת כלפי מפירי החוק ועל היעדר ניסיון אמיתי לאתר את האשמים ולהעמידם לדין.¹⁷

מציאות זו צורמת עוד יותר בשל הפער הקיים בינה לבין המהירות בה אנשי כוחות הביטחון עוצרים פלסטינים החשודים בפגיעה במתנחלים. אנוואר מסאוודה מסר לבצלם כי במהלך יום ראשון, 28.7.02, הוא ושכניו הבחינו במתנחלים המנסים להתפרץ לבתיהם. לדבריו:

השכן שלי, מהראן עבדו, דחף את אחד המתנחלים במורד המדרגות ורץ למעלה לגג העליון. כשראיתי מתנחל מנסה לפתוח את הדלת של בית משפחת קפישה, לקחתי מריצה מברזל שהייתה על הגג וזרקתי אותה לעבר המתנחלים שהיו למטה. המריצה לא פגעה במתנחלים, אבל גרמה לרעש גדול. המתנחלים ברחו חזרה אל הרחוב. ארבעה או חמישה חיילים עלו לגג ועצרו את מהראן עבדו. הם כנראה חשבו שהוא זרק את המריצה. הם קשרו את ידיו באזיקים ולקחו אותו למטה. המתנחלים ניסו להתקיף אותו, אבל החיילים הגנו עליו.

מסאוודה הוסיף כי "ביום שלישי, 30.7.02, הגיעו ארבעה שוטרים, יחד עם שישה מתנחלים, לרחוב בו אנו גרים. המתנחלים זיהו את אחי כארם כמי שזרק עליהם אבנים ואת המריצה. השוטרים עצרו אותו. הוא עדיין עצור ואנחנו לא יודעים איפה הוא נמצא".

ביתנו מוקף בעמדות צבאיות. אחת נמצאת על גג בית השכנים, כעשרה מטרים מהבית. לפעמים החיילים בעמדה עוברים לגג שלנו. יש עוד תצפית ליד ההתנחלות על גג של שכן אחר. לפעמים המתנחלים עולים על הגג ויושבים עם החיילים. במילים אחרות, ישנם חיילים ושוטרים בכל האזור. הם בטוח ראו את המתנחלים נכנסים לביתנו. הם יודעים שהמתנחלים השתלטו על בית דודי ושהם עדיין שם.

תגובת כוחות הביטחון לאחר האירועים

משטרת מחוז ש"י מסרה לבצלם כי "לאחר תום ההלוויה החלה המשטרה בחקירה נמרצת של האירועים. עד כה נעצרו אחד עשר ישראלים בגין חשד להתפרעות, גרימת נזק לפלסטינים ותקיפת שוטרים. תשעה מהם שוחררו ע"י בימ"ש, ישראלי אחד נעצר, בהוראת ביהמ"ש, עד תום ההליכים המשפטיים נגדו, ועצור נוסף מובא היום בפני שופט. החקירה נמשכת ומתוכננים מעצרים נוספים, ככל שמוזהים אנשים נוספים בצילומים שצולמו ע"י המשטרה במהלך ההתפרעויות".¹³ דובר צה"ל הוסיף כי "דגש מיוחד הושם על החקירות לעניין הירי שהביא למות הנערה הפלסטינית ולדקירת הילד הפלסטיני".¹⁴

דובר צה"ל גם מסר לבצלם כי "הוגש כבר כתב אישום נגד אחד החשודים".¹⁵ כתב אישום זה עוסק בתקיפה של שוטרים, שזיהו אותו כמי שתקף אותם במהלך ההלוויה.¹⁶

בשלב זה מוקדם עדיין להעריך את דרך טיפול המשטרה

13. שם.

14. מכתב מסרן אנריאטה לוי, ראש מדור סיוע, דובר צה"ל, לבצלם מיום 6.8.02.

15. שם.

16. הארץ, 4.8.02, y-net, 6.8.02.

הביטחון מלהפסיק את מעשי האלימות. אמנם, מתנחלים תקפו גם את אנשי כוחות הביטחון ו-15 מהם אף נפצעו. אולם, אין בכך כדי להפחית בצורה כלשהי מחובתם להגן על התושבים הפלסטינים ועל רכושם.

האירועים המתוארים בדו"ח התרחשו באזור H₂, הנתון לשליטה ישראלית מלאה. בעיר ישנה נוכחות קבועה ומאסיבית של אנשי כוחות ביטחון, הממוקמים בנקודות תצפית ובמחסומים הפזורים ברחבי העיר. לא סביר כי הפגיעה בפלסטינים במהלך שלושה ימים נעלמה מעיניהם.

מתן היתר למתנחלים לפגוע בפלסטינים וברכושם, כמו גם אי אכיפת החוק עליהם, אינם תופעות חדשות. אירועים דומים לאלה המתוארים בדו"ח זה התרחשו פעמים רבות בעבר. המשטרה וצה"ל נמנעים, כמדיניות, מלהתערב באירועים בהם מתנחלים פוגעים בפלסטינים. גם לאחר שהושמעה כלפיהם ביקורת חריפה מצד גורמים רשמיים - בהם ועדת קרפ, ועדת שמגר והיועץ המשפטי לממשלה - לא שונתה המדיניות.

ישראל, ככוח הכובש בשטחים, מחוייבת לספק הגנה לפלסטינים תושבי השטח הכבוש. אולם, במדיניותה זו מפירה ישראל את חובתה באופן בוטה ומעבירה למתנחלים מסר ברור לפיו גופם ורכושם של הפלסטינים הם הפקר. בהתחשב בכך, אין להתפלא שמתנחלים סבורים כי הם יכולים לעשות ככל העולה על רוחם, לאור יום ואל מול מצלמות הטלוויזיה, ביודם כי לא יינקטו נגדם צעדים.

על המשטרה לנקוט כעת בכל הצעדים הנדרשים על-מנת לעצור את המתנחלים שפגעו בפלסטינים ולהעמידם לדין. כמו כן, על מערכת הביטחון לקבוע נהלים ברורים, שיועברו לכל הדרגים בשטח, כדי למנוע את הישנותם של אירועים כמו אלה המתוארים בדו"ח זה.

משה גבעתי, יועץ השר לביטחון פנים לענייני ההתיישבות בשטחים, בחר לתאר את מעשי האלימות של המתנחלים במהלך ההלוויה במילה "פוגרום", שבוצע "בלא שום פרובוקציה מהצד הפלשתיני". הוא הוסיף כי המשטרה והצבא "ניהגו באיפוק רב מדי. היה צריך להפעיל הרבה יותר כוח. אסור שיהיה מצב כזה של פגיעה בשלטון החוק. לא יעלה על הדעת שיקללו וינאצו כך חיילים ושוטרים".¹⁸

במשך שלושה ימים ניהלו מתנחלים בחברון מסע אלימות נגד פלסטינים תושבי העיר, שהיו כלואים בבתיהם בשל העוצר שהטיל צה"ל בעיר. כוחות הביטחון עמדו מנגד, צפו במעשי המתנחלים ובחרו לא לעשות דבר. ברור כי אם היה מדובר במעשי אלימות כלפי גופם ורכושם של אזרחים ישראלים, בשטחים או בישראל, תגובת כוחות הביטחון היתה שונה.

באוקטובר 2001 פירסם בצלם דו"ח שעסק באי אכיפת החוק על מתנחלים שתקפו פלסטינים בתגובה לפגיעה באזרחים ישראלים. הטענה המרכזית בדו"ח היתה כי "רובם המכריע של אירועים אלה היה יכול להימנע לו נערכו כוחות הביטחון והצבא כראוי ועשו מאמץ למנוע את הצפוי מראש".¹⁹

דברים אלה יפים גם לאירועים המתוארים בדו"ח זה. תגובתם האלימה של מתנחלים להריגתו של החייל אלעזר ליבוביץ, תושב ההתנחלות בחברון, היתה צפויה. קשה לקבל את טענת משטרת מחוז ש"י ודובר צה"ל כי היערכותם היתה מספיקה, שכן לו אכן היו אלה פני הדברים, האירועים המתוארים לעיל כלל לא היו מתרחשים.

גם הטענה כי תגובת כוחות הביטחון במהלך האירועים היתה הולמת, הינה מופרכת. העדויות המובאות בדו"ח זה מצביעות באופן ברור כי ברוב המקרים נמנעו כוחות

17. בנושא זה ר' בצלם, דין לעצמם; בצלם, הסכמה שבשתיקה - מדיניות אכיפת החוק על מתנחלים בשטחים, מארס 2001; בצלם, אכיפת החוק על אזרחים ישראלים בשטחים, מארס 1994.
18. הארץ, 30.7.02.
19. בצלם, דין לעצמם, עמי 23.

תגובת דובר צה"ל

צה"ל	דובר	חטיבת
קצ"ב		ענף
סיוע		מדור
0368-0340/41		טל':
0368-0334		פקס:
1077	-	זכ
2002	באוגוסט	6
תשס"ב	אלול	ג'

לכבוד:
"בצלם" - גב' יעל שטיין

הנדון: תגובת דובר צה"ל בנוגע למהומות בחברון

פנייתך בבקשה לקבל את תגובת דובר צה"ל בנוגע לפגיעה בפלסטינים וברכושם בחברון התקבלה במשרדנו.

להלן התייחסותנו:

לקראת החלואתנו של החיל אליעזר ליבוביץ ז"ל, מערכו כוחות צה"ל, מגיב ומשטרת ישראל לאבטחת טקס החלוויה ולמניעת חיכוך בין האוכלוסייה היהודית לפלסטינית. לשם כך, תוגברו הכוחות ונסגרו צירים באזורים בהם צפו חיכוך.

לאחר תחילת העימותים בין הפלסטינים למשתתפי החלוויה, תגבר צה"ל את כוחותיו בשנית, וייסת אותם לעבר אזורי החיכוך ופעל להרחקת המתפרעים וליבוד מרחב העימות.

כמו כן, נבקש לציין, כי בעקבות האירועים האמורים, עצרה משטרת ישראל מספר ישראלים בגין חשד להתפרעות, גרימת נזק לפלסטינים ותקיפת שוטרים, שוטרי מגיב וחיליים. אף הוגש כבר כתב אישום נגד אחד החשודים, ובית המשפט נתבקש להאריך את מעצרו עד תום ההליכים.

משטרת ישראל מרכות בימים אלה את מאמציה לאתר מעורבים בהתפרעויות בגרימת נזק לרכוש פלסטיני ובתקיפת שוטרים, תוך גביית עדויות מכל המעורבים ובכלל זה פלסטינים ושוטרים.

דגש מיוחד הושם על החקירות לעניין הירי שהביא למות הנערה הפלסי ולדקירת הילד הפלסי.

חקירות אלו נמצאות בעיצומן.

בברכה,

אנריאטה ראש
לוי, מדור
סרן סיוע